

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság
ítélete**

Az ügy száma: Pfv.V.22.413/2017/15.

A tanács tagjai: dr. Szabó Klára a tanács elnöke, dr. Magosi Szilvia előadó bíró, dr. Madarász Anna bíró

Az I. rendű felperes: I.rendű felperes neve

A II. rendű felperes: II.rendű felperes neve

A III. rendű felperes: III.rendű felperes neve

A felperesek képviselője: Szabó, Kelemen és Társai ügyvédi Iroda.; ügyintéző: dr. Szabó Tamás (ügyvéd)

Az alperes: alperes neve

Az alperes képviselője: Dr. Kovátsits László Ügyvédi Iroda.ügyintéző: dr. Kovátsits László (ügyvéd)

A per tárgya: támogatási szerződésből eredő igény

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél: alperes

A másodfokú bíróság neve és a jogerős határozat száma:

Győri Ítéltábla Pf.III.20.037/2017/10/I.

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma:

Székesfehérvári Törvényszék 16.P.20.765/2015/48.

Rendelkező rész

- A Kúria a jogerős ítéletet részben hatályon kívül helyezi, és az elsőfokú bíróság ítéletét részben és akként változtatja meg, hogy az alperes kamatfizetési kötelezettségének mértéke a késedelemmel érintett naptári félév első napján érvényes jegybanki alapkamattal egyező. Egyebekben a jogerős ítéletet hatályában fenntartja.

- Kötelezi az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az I. rendű felperesnek 220.000 (kétszázhúszezer) forint, a II. rendű felperesnek 340.000 (háromszáznegyvenezer) forint, a III. rendű felperesnek 440.000 (négy száznegyvenezer) forint felülvizsgálati eljárási költséget.

- A le nem rótt 3.500.000 (hárommillió-ötszázezer) forint felülvizsgálati eljárási illetéket az állam viseli.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

- [1] A 2008. október 10-én kelt támogatási szerződésben rögzítettek szerint az OE Ltd (a továbbiakban O.Ltd) mint adományozó az általa képviselt befektetői csoportok közreműködésével támogatni kívánta az alperes mint kedvezményezett által indítandó külföldi oktatásfejlesztési projektet. Vállalta, hogy a szerződés alapján a kedvezményezett részére 210.000.000 forint támogatást nyújt. A szerződésben a felek kikötötték, hogy a kedvezményezett a támogatás összegét szigorú számadás mellett az oktatásfejlesztési program megvalósítása érdekében használhatja fel. Az 5. pont szerint a kedvezményezett az oktatási célok megvalósulása esetén a támogatás teljes összegét haladéktalanul köteles az adományozó részére előre egyeztetett módon kamatokkal együtt visszafizetni.
- [2] A 210.000.000 forintot a felperesek és V.G.befektetők bocsátották az O. Ltd rendelkezésre, aki azt a támogatási szerződésben foglaltak szerint a B.Gy. Ügyvédi Irodánál letétbe helyezte. Az alperes részére a pénz 2008 októberében átutalásra került.
- [3] A támogatási szerződést kötő felek 2012. szeptember 6-án megállapodást kötöttek a támogatás visszafizetéséről. Rögzítették, hogy a támogatási szerződésben megjelölt célok megvalósultak, megvalósításuk nem lehetséges. A kedvezményezett elismeri, hogy tartozik az adományozónak 210.000.000 forinttal és 2009. január 1-től a kifizetésig számított évi 7,15% kamatával, amelyből 2012. február 13-án 15.000.000 forintot visszafizetett, így a tartozása 292.597.500 forint. Az adományozó 2011. február 28-án V.G.-vel engedményezési szerződést kötött, amelyben foglaltak alapján a kedvezményezett V.G. felé 87.750.000 forint megfizetésére köteles. Az adományozónak a kedvezményezett 204.847.500 forinttal tartozik, amelyből 50.000.000 forintot 2013. december 31-ig, 70.000.000 forintot 2014. december 31-ig, 84.847.500 forintot 2015. december 31-ig köteles megfizetni.
- [4] Az O. Ltd a 204.847.500 forint összegű követelését a 2012. szeptember 6-án megkötött engedményezési szerződéssel a felperesekre ruházta át. Az I. rendű felperes részére 44.338.977 forint, a II. rendű felperes részére 69.865.002 forint, a III. rendű felperes részére 90.643.527 forint összegű követelést engedményezett azzal, hogy a követelés a szerződés aláírásával száll át az engedményesekre.
- [5] A visszafizetési megállapodásban foglaltakat az alperes nem teljesítette.
- [6] Az O. Ltd ügyvezetőjeként T.L. 2014. április 9-én arról adott írásbeli nyilatkozatot, hogy a követelését tévedésből engedményezte, mert valójában az alperes irányában, a dokumentumok ismételt átvizsgálása után, ilyen mértékben nem áll fenn követelése. Az alperest erre tekintettel, és mert az engedményesekkel szemben még elszámolási viszony áll fenn, arra kéri, hogy részükre ne teljesítsen. A 2012. szeptember 6-án kelt engedményező nyilatkozatát visszavonja, és egyben kezdeményezi az újbóli egyeztető tárgyalások megkezdését. T.L. az O. Ltd ügyvezetőjeként 2014. szeptember 12-én arról nyilatkozott írásban, hogy az engedményezésnél a részéről nem állt fenn tévedés, nem akarta visszavonni az engedményezett követelést. Az erre vonatkozó nyilatkozatát kizárólag az alperes rektorának kérésére tette az ellene folyamatban lévő büntetőeljárás okán.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

- [7] Az 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 198. § (1) bekezdésére, 200. § (1) bekezdésére, 240. § (3) bekezdésére, 328-329. §-ára, 301/A. § (2) bekezdésére alapított elsődleges keresetében az I. rendű felperes 44.338.977 forint, a II. rendű felperes 69.865.002 forint, a III. rendű felperes 90.643.527 forint és ezen összegek meghatározott részösszegei után meghatározott időponttól a

kifizetésig járó késedelmi kamat megfizetésére kérte kötelezni az alperest. Arra az esetre, ha a bíróság a támogatási szerződés 5. pontjában foglalt kikötés és a visszafizetési megállapodás érvénytelenségét állapítaná meg, a felperesek a régi Ptk. 234. §-a, 239. § (1) bekezdése, 237. § (1) bekezdése alapján kérték az alperes marasztalását.

- [8] Követelésüket a 2008. október 10-én létrejött támogatási szerződésre, a 2012. szeptember 6-i visszafizetési megállapodásra, valamint az engedményezési szerződésre alapították. Tényállításuk szerint az O.Ltd és az alperes között egy atipikus polgári jogi szerződés (szponzori szerződés) jött létre, amelyben a felek arról állapodtak meg, hogy a külföldi oktatásfejlesztési projekt megvalósulása esetén a befektetők az adományozón keresztül a projekt bevételéből fizetendő jutalék formájában anyagi haszonra tesznek szert, míg a projekt megghiúsulása esetén a támogatás kamatokkal növelt összegének visszatérítésére jogosultak. Álláspontjuk szerint a megállapodás nem közérdekű kötelezettségvállalás, mert az adományozó részéről a támogatás nem volt ingyenes. Az ún. G. projekt (tandíjköteles oroszországi távoktatási program bevezetése) kudarca okán nyilvánvalóvá vált, hogy a befektetés nem fog megtérülni, ezért a felek tárgyalásokat kezdeményeztek a nyújtott támogatás visszafizetésére. Ennek eredményeként az alperes 15.000.000 forintot visszafizetett, valamint létrejött a felek között a 2012. szeptember 6-i megállapodás. Ez a megállapodás a régi Ptk. 240. § (3) bekezdése szerinti egyezségnek minősül, amely módosította a felek között fennálló támogatási szerződést. A felperesek másodlagosan arra hivatkoztak, hogy az O. Ltd és az alperes között tartalmát tekintve kölcsönszerződés jött létre, amelyet az alperes kénytelen volt egy atipikus támogatási szerződéssel leplezni, így a kölcsönszerződés alapján is fennáll a fizetési kötelezettsége. Az O. Ltd-vel kötött engedményezési szerződés érvényes megállapodás, nem irányul lehetetlen szolgáltatásra. Az engedményezési nyilatkozat nem visszavonható.
- [9] Az alperes érdemi ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte. Védekezése szerint a létrejött támogatási szerződés közérdekű kötelezettségvállalásnak (rég Ptk. 593-596. §) minősül, amelyből az következik, hogy a támogatás nem követelhető vissza, legfeljebb a megghiúsulás esetén fel nem használt rész visszafizetése kérhető. Egy ügylethez csak egyféle tényállás tartozhat, a vagylagosan előterjesztett kereseti kérelmek nem alapulhatnak eltérő tényálláson. A támogatási szerződés színleltisége körében a felperesek tényelődást nem tettek. Az érvénytelenség megállapításához nem fűződik jogi érdekük, és a jelen perben az érvénytelenség jogkövetkezményei nem vonhatók le. A bíróságnak a nyilvánvaló semmisséget kell hivatalból észlelnie. A visszafizetésről szóló megállapodás nem értékelhető egyezségi megállapodásként. A felperesek nem szerezték meg a követelést, mert a rájuk engedményezett összeg meghaladja az O. Ltd követeléseként meghatározott összeget. Az engedményező a saját nyilatkozata szerint a követeléssel nem rendelkezett, így azt át sem ruházhatta. A támogatási szerződés 5. pontja és a visszafizetési megállapodás érvénytelen, mivel a teljes visszafizetési kötelezettség kikötése a régi Ptk. 596. § (2) bekezdésébe, valamint a jóerkölsbe ütköző. A támogatás visszafizetéséről szóló megállapodás vonatkozásában az alperes megtámadási kifogást is előterjesztett, amelyet a régi Ptk. 210. § (1), (3), (4) bekezdésére alapított. Állította, hogy a támogatási célok a részéről megvalósultak. A megállapodás aláírását az adományozó képviselője, T.L. kérte, mert a társaság átmeneti likviditási gondjai miatt a partnerei felé igazolni szerette volna az alperessel fennálló szoros együttműködést. T.L. egyértelművé tette, hogy az alperest tényleges fizetési kötelezettség ez alapján nem fogja terhelni, a kötelezettségek teljesítéséért az adományozó maga fog helytállni. Az adományozó 2014. április 9-én az engedményezés visszavonásával az ígéretét be is tartotta.

Az első- és másodfokú ítélet

- [10] Az elsőfokú bíróság ítéletével kötelezte az alperest, hogy fizessen meg 15 napon belül

az I. rendű felperesnek 44.338.997 forintot, és ezen összegből 10.822.435 forint után 2014. január 1-től, 15.151.410 forint után 2015. január 1-től, 18.365.132 forint után 2016. január 1-től a kifizetés napjáig járó, minden adott naptári félév első napján érvényes mindenkori jegybanki alapkamat 8%-kal növelt mértékű késedelmi kamatát, valamint 1.200.000 forint perköltséget;

a II. rendű felperesnek 96.865.002 forintot, és ezen összegből 17.052.930 forint után 2014. január 1-től, 23.847.102 forint után 2015. január 1-től, 28.937.970 forint után 2016. január 1-től a kifizetés napjáig járó, minden adott naptári félév első napján érvényes mindenkori jegybanki alapkamat 8%-kal növelt mértékű késedelmi kamatát, valamint 2.100.000 forint perköltséget;

a III. rendű felperesnek 90.643.527 forintot, és ezen összegből 22.124.636 forint után 2014. január 1-től, 30.947.490 forint után 2015. január 1-től, 37.544.401 forint után 2016. január 1-től a kifizetésig járó, minden adott naptári félév első napján érvényes mindenkori jegybanki alapkamat 8%-kal növelt mértékű késedelmi kamatát, valamint 2.700.000 forint perköltséget.

- [11] Az alperes fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta, és kötelezte az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az I. rendű felperesnek 600.000 forint, a II. rendű felperesnek 1.050.000 forint, a III. rendű felperesnek 1.350.000 forint másodfokú perköltséget. Egyebekben akként rendelkezett, hogy a le nem rótt 2.500.000 forint fellebbezési eljárási illetéket az állam viseli.
- [12] A jogerős ítélet indokolásában kifejtette: az elsőfokú bíróság a régi Ptk. 207. § (1) bekezdésében foglalt értelmező rendelkezés helyes alkalmazásával állapította meg, hogy a perbeli támogatási szerződés az ingyenesség és a közérdek hiánya miatt nem minősíthető közérdekű célt szolgáló kötelezettségvállalásnak [rég Ptk. 593. § (1) bekezdés]. A felek a támogatási szerződés 5. pontjában a régi Ptk. 596. § (2) bekezdésében foglaltaktól eltérően állapodtak meg úgy, hogy az adományozói célok megvalósulása esetén a támogatás teljes összege visszafizetendő. A jogviszonyuk olyan atipikus szerződés, amely a befektetés, illetve a kölcsönszerződés tipikus szerződési elemeit vegyíti. A régi Ptk. 200. § (1) bekezdésében foglaltak alapján a felek létrehozhattak a szerződésre vonatkozó rendelkezésektől eltérő vegyes kötelmet, amely a régi Ptk. 198. § (1) bekezdése alapján a szerződés visszterhességéből eredően a szolgáltatás követelésére jogosította fel a támogatót, és magában foglalta az átadott összeg visszafizetésére vonatkozó kötelezettséget is a szerződés szerinti mértékben.
- [13] A fellebbezésben foglaltakkal szemben az elsőfokú bíróság nem nyilvánította a támogatási szerződést színlelt szerződésnek, nem rendelkezett az érvénytelensége megállapításáról, a felek közötti jogviszony leplezett szerződés alapján történő elbírálásáról. Erre irányuló keresetet a felperesek nem terjesztettek elő. A régi Ptk. 207. § (6) bekezdésének második fordulója és a 234. § (2) bekezdése alapján az elsőfokú bíróságnak hivatalból is lehetősége volt arra, hogy színleltség okán a szerződést helyesen értelmezze, minősítse, azt a leplezett szerződés alapján ítélje meg.
- [14] Az elsőfokú bíróságnak az az álláspontja is helytálló, miszerint a támogatás visszafizetéséről szóló megállapodás az alperes részéről tartozáselismerésnek is tekinthető (rég Ptk. 242. §). A felek e megállapodásban nem vitatottan többszöri tárgyalás eredményeként állapították meg az alperes fennálló fizetési kötelezettségének mértékét, ütemezését, a teljesítési határidőt, és utaltak a követelés engedményezésének jövőbeni lehetőségére. E lényeges szerződési elemek alapján a megállapodást a régi Ptk. 240. § (3) bekezdésére figyelemmel a szerződés egyezséggel történő módosításaként lehetett értékelni. A megállapodás megkötésekor a felek a támogatási szerződésből eredő vitás vagy bizonytalan kérdéseket kölcsönösen engedménnyel, közös megegyezéssel rendezték. Tárgyalásaik során a szerződés teljesítésével kapcsolatban voltak olyan bizonytalan elemek (a fizetés módja, ideje és helye), amelyek módosításra szorultak. A tanúvallomások igazolták, hogy vitatott volt, mikor tudja az alperes teljesíteni a támogatási cél megvalósulása miatt visszafizetendő összegeket. Az adományozó engedményt tett, amikor tudomásul vette, hogy nem tud egy összegben fizetni, és három év halasztást engedélyezett.

- [15] A régi Ptk. 242. § (1) bekezdése alapján az alperest terhelő bizonyítási kötelezettség nem volt teljesíthető a szerződés helyes minősítése okán azzal, hogy az alperes a támogatási cél megvalósulását igyekezett bizonyítani. Az egyezségnek is tekinthető szerződés lényege ugyanis az volt, hogy a támogatás célja megghiúsult.
- [16] A visszafizetésről szóló megállapodás érvényes, és ez az engedményezési szerződés érvényességére is kihat. Alaptalanul hivatkozott az alperes arra, hogy a kereseti kérelem azért nem teljesíthető, mert a felperesek jogosultságának részaránya nincs meghatározva. A szolgáltatás követelésére az engedményezési szerződés második pontjában meghatározott részarányok szerint a régi Ptk. 334. § (1) bekezdése alapján többen váltak jogosulttá. Tény, hogy az engedményesek követelése 6 forinttal meghaladja a támogatás visszafizetéséről szóló megállapodásban, illetve az engedményezési szerződés első pontjában megjelölt követelést. Ez az eltérés azonban olyan csekély, az ügy érdemére ki nem ható körülmény, amelyből nem lehetett olyan következtetést levonni, hogy a felperesek nem szereztek meg a perben érvényesített követelést. A követelés keresetben megjelölt összegére tekintettel az elsőfokú bíróság a kérelemhez kötöttség elvét [1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) 3. § (2) bekezdés] nem sértette meg.
- [17] Az alperes arra is alaptalanul hivatkozott, hogy a felperesek azért nem érvényesíthetik a követelést, mert az engedményezést a 2014. április 9-i nyilatkozatában T.L. visszavonta. A visszavonó nyilatkozat nem akadályozza a követelés érvényesítésének, és nem érinti az engedményezési szerződés érvényességét, hatályosságát, mivel az engedményezés [rég Ptk. 328. § (1) bekezdés] egyoldalú nyilatkozattal nem módosítható és nem szüntethető meg. A visszavonó nyilatkozat 2014. szeptember 12-i visszavonását a per adataival együtt kellett értékelni és mérlegelési körbe vonni. A nyilatkozattevőnek nem kellett megtámadnia a saját nyilatkozatát, az annak hatálytalanságára tett későbbi nyilatkozatok egyértelműen kifejezésre juttatták az álláspontját és a véleményét.
- [18] Az elsőfokú bíróság helytállóan bírálta el az alperes érvénytelenségi kifogását. Helyesen állapította meg, hogy a támogatási szerződés 5. pontja a jóerkölsbe ütközés okán nem érvénytelen [rég Ptk. 200. § (2) bekezdés]. A felek nyilvánvaló gazdasági érdekeire, a rendszeres hasonló befektetési, finanszírozási, illetve egyéb gazdasági tevékenységére figyelemmel az 5. pontban rögzített feltételek fennállása esetén teljesítendő visszafizetési kötelezettség kikötése és az ehhez kapcsolódó üzleti kamatfizetési kötelezettség nem tekinthető a társadalmi közfelfogás alapján nyilvánvalóan jóerkölsbe ütközőnek. Megalapozatlanul hivatkozott az alperes arra is, hogy T.L. az O. Ltd képviseletében a támogatás visszafizetéséről szóló megállapodás megkötése során nyilatkozatával megtevesztette az alperes képviselőjét. Nem életszerű és nem bizonyított, hogy az alperest T.L. arról tájékoztatta, miszerint a megállapodás megkötésére csak likviditási problémái miatt van szükség, a visszafizetési kötelezettséget nem kell teljesíteni, az adományozó maga fog helytállni. Az alperes tévedésbe ejtését, megtevesztését mindezek alapján nem lehetett megállapítani, a szerződő feleknek a szerződés tartalmának kialakítása során egybehangzó akarata volt. Az indokbeli tévedés, amelyre az alperes e körben hivatkozott, a szerződés érvényessége szempontjából közömbös. Az alperes nem bizonyította azt az állítását, hogy az O. Ltd a támogatás visszafizetéséről szóló szerződést nem fogja vele szemben kikényszeríteni. Hiába volt bármiféle ígéret T.L. részéről, a követelés várható engedményezésének ismeretében az alperes alappal nem hihette, hogy az engedményesek a szerződésben vállalt kötelezettség teljesítése végett nem lépnek fel vele szemben.
- [19] Az elsőfokú eljárás során a tényállás teljes körűen felderítésre került, a bizonyítás mellőzése nem jelentett az ügy érdemére kiható lényeges eljárási szabálysértést, és a tényállás kellő felderítése okán pergazdaságossági szempontból indokolt volt. Az elsőfokú bíróság helyesen értékelte, hogy az alperes által kihallgatni kért tanúktól nem volt várható a jogvita eldöntéséhez szükséges további információ.
- [20] Az alperes a fellebbezésében az engedményezési szerződés hatálytalanságával, érvénytelenségével kapcsolatosan olyan új tényállításokat is felhozott, amelyek előadására az elsőfokú eljárásban is lehetősége lett volna. A fellebbezési eljárásban a követelés összecszerűsége sem volt vitatható ilyen

tényekre hivatkozással. A másodfokú bíróság ezért e tényállításokat a régi Pp. 235. § (1) bekezdése alapján nem értékelte.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

- [21] Az alperes felülvizsgálati kérelmében a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és elsődlegesen a jogszabályoknak megfelelő, a felperesek keresetét elutasító határozat meghozatalát, másodlagosan az első vagy a másodfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítását kérte. Álláspontja szerint a jogerős ítélet sérti a régi Pp. 3. § (2) bekezdésében, 121. § (1) bekezdésében, 163. § (1)-(2) bekezdésében, 164. § (1) bekezdésében, 166. § (1) bekezdésében, 167. § (1) bekezdésében, 173. § (3) bekezdésében, 196. § (1) bekezdésében, 206. § (1) bekezdésében, 215. §-ában, 221. § (1) bekezdésében, valamint a régi Ptk. 198. § (1) bekezdésében, 199. §-ában, 200. § (2) bekezdésében, 205. § (1)-(2) bekezdésében, 207. § (1) bekezdésében, 210. § (1), (3)-(4) bekezdésében, 227. § (2) bekezdésében, 228. § (3) bekezdésében, 236. § (1)-(2) bekezdésében, 240. § (1)-(4) bekezdésében, 242. § (1)-(2) bekezdésében, 301. § (1)-(2) bekezdésében, 301/A. § (1)-(2) bekezdésében, 328. § (1) bekezdésében, 334. § (1)-(3) bekezdésében, 335. § (1) bekezdésében, 523. § (1) bekezdésében, 593. § (1)-(2) bekezdésében, 595. § (1), (3) bekezdésében, 596. § (1)-(2) bekezdésében, 685. § c) pontjában, továbbá a nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény (a továbbiakban: Felsőoktatási törvény) 2. §-ában, 4. §-ában és az egyesülési jogról, a közhasznú jogállásról, valamint a civil szervezetek működéséről és támogatásáról szóló 2011. évi CLXXV. törvény (a továbbiakban: Civil tv.) 2. § 11. pontjában, 32. § (1) bekezdésében, 42. § (1) bekezdésében foglaltakat.
- [22] Rámutatott arra, hogy a másodfokú bíróság a jogerős ítélet 11. oldal második bekezdésében kiegészítette az elsőfokú ítélet ténybeli és jogi indokolását, és a szerződés szövegével ellentétesen a támogatási cél megvalósulásának esetére is visszafizetési kötelezettséget állapított meg. A jogerős ítélet indokolása nem tartalmazza, hogy pontosan mely fellebbezési előadásokat tekintett a másodfokú bíróság a régi Pp. 235. § (1) bekezdésébe ütközőnek. A késedelmi kamat mértékére vonatkozó fellebbezési kérelmet pedig nem bírálta el, e körben az ítélete egyáltalán nem tartalmaz indokolást.
- [23] A felperes álláspontja szerint a másodfokú bíróság a rendelkezésre álló bizonyítékok és a perbeli engedményezési szerződés téves értelmezésével az engedményezésre és a több személy által érvényesített követelésekre vonatkozó jogszabályi előírásokkal ellentétesen jutott arra a következtetésre, hogy a felperesek a perben érvényesített követelést megszerezték. A felperesekre külön-külön engedményezett összegek együttesen meghaladják az engedményező teljes követeléseként hivatkozott összeget. A szerződésből nem állapítható meg, hogy a felperesek az összes követelésből fejenként mekkora összeget szerezhettek meg. Egyszerre és egy időben nem szerezhették meg az engedményezési szerződés második pontjában hivatkozott követeléseket. Az egyénileg érvényesített követeléseik megszerzését nem bizonyították. Az engedményező lehetetlen szolgáltatásra vállalt kötelezettséget azzal, hogy a felperesekre egyidejűleg egymást kizáró, egyszerre nem teljesíthető követeléseket ruházott át [rég Ptk. 227. § (2) bekezdés]. Az érvényesített követelés megszerzését nem csupán a számszaki eltérés zárja ki. Az alperes okirattal bizonyította, hogy az engedményezőnek nem volt az engedményezési szerződés első pontjában hivatkozott összegű követelése vele szemben, így azt a felperesekre nem is engedményezhette.
- [24] T.L. az engedményező képviselőjében 2014. április 9-én írásban akként nyilatkozott, hogy tévedésből kötött a felperesekkel engedményezési szerződést, mert valójában az alperes irányában a dokumentumok ismételt átvizsgálása után ilyen mértékben nem áll fenn követelése. A perben eljáró bíróságok a nyilatkozatot a régi Ptk. 207. § (1) bekezdésébe ütköző módon értelmezték akként, hogy az engedményező az engedményezési nyilatkozatát „visszavonta”. A régi Pp. 166. § (1) bekezdése alapján a nyilatkozatot okirati bizonyítékként [rég Pp. 196. § (1) bekezdés b) pont] kellett volna értékelni. A nyilatkozat az engedményező elismerése a követelés fenn nem állásáról. Tartalmazza,

hogyan az engedményező a dokumentumok ismételt átvizsgálása után nyilatkozott. E körben a támogatás visszafizetéséről szóló megállapodás, valamint a támogatási összeg jogszervi felhasználását igazoló okiratok (szerződések, számlák, kimutatások, az O. Ltd nyilatkozata) egyaránt relevánsak.

- [25] A támogatás visszafizetéséről szóló megállapodás 3. pontja szerint a kedvezményezett tartozása 210.000.000 forint és annak 2009. január 9. napjától számított évi 7,15%-os kamata. A teljes követelés ennek alapján 2012. szeptember 6-án mindösszesen 250.714.836 forint, ellentétben a visszafizetési megállapodásban hivatkozott 292.597.500 forinttal. A V.G. részére engedményezett 87.750.000 forint levonásával a fennmaradó összeg 162.964.836 forint. Ezzel ellentétben a megállapodás 6. pontjában 204.847.500 forint tartozás szerepel. Az O. Ltd-nek 2012. szeptember 6-án nem volt ilyen összegű követelése, így azt nem is engedményezhette. T.L. ezzel összhangban nyilatkozott 2014. április 9-én. A perben eljáró bíróságok a visszafizetési megállapodásban leírt számítási mód szerint adódó lényeges eltérést egyáltalán nem vették figyelembe. Ez megkérdőjelezi a jogerős ítéletben bizonyítékként hivatkozott okirattal kapcsolatos mérlegelési tevékenység tényleges elvégzését, ezáltal a jogerős ítéletet kirívóan okszerűtlenné, a rendelkezésre álló bizonyítékokkal ellentétben állóvá teszi.
- [26] A perben eljáró bíróságok a támogatási összeg szerződésszerű felhasználást igazoló dokumentumok (A/4-7., A/10-16.) és az ezzel egybeeső 2014. április 9-i adományszóói nyilatkozat együttes, egymásra vonatkoztatott értékelését elmulasztották, ezért a jogerős ítéletben megállapított tényállás kirívóan iratellenes és okszerűtlen. A jogerős ítélet önmagának ellentmondó következtetése, hogy amíg az engedményezési nyilatkozat visszavonása nem lehetséges, addig a visszavonó nyilatkozat későbbi visszavonása már elfogadható volt. A bíróságok elmulasztották értékelni a nyilatkozattevő nyilvánvaló anyagi érdekességét. Az elsőfokú eljárásban az alperes rámutatott arra, hogy a szeptemberi nyilatkozat az áprilisi nyilatkozat hatályát, bizonyító erejét nem rontja le, mert ekkor már nem volt folyamatban a büntetőeljárás, amelyben T.L. segítségére lett volna szükség. A büntetőeljárásban a nyilatkozat nem is került felhasználásra, az alperes rektorával szemben semmilyen nyomozati cselekmény nem zajlott. T.L. a szeptemberi nyilatkozatban az áprilisi nyilatkozat kapcsán téves feltevésre hivatkozott, de azt törvényes úton nem támadta meg ezen a jogcímen. Annak bizonyító erejét egy újabb, ellentétes tartalmú nyilatkozat nem ronthatta le.
- [27] Téves az a következtetés, miszerint a támogatási szerződés nem tekinthető közérdekű kötelezettségvállalásnak. A jogerős ítélet nem tartalmaz indokolást arra vonatkozóan, mely bizonyíték és mely jogszabályi rendelkezések alapján került megállapításra az alperes profitorientált, üzleti haszonszerzésre irányuló működése. Az elsőfokú eljárás során a felperesek a 2015. március 17-én benyújtott előkészítő iratukban kifejezetten elismerték, hogy a támogatási szerződés a régi Ptk. 593-597. §-a szerinti kötelezettségvállalás közérdekű célra. A perben eljáró bíróságok figyelmen kívül hagyták a régi Pp. 163. § (2) bekezdését és azt a körülményt is, hogy csak a per későbbi szakaszában változott meg a támogatási szerződés tartalmával kapcsolatos felperesi előadás. Ráadásul a felperesek nem tettek egyértelmű tényállítást a támogatási szerződés közérdekű kötelezettségvállalástól eltérő tartalmára. A régi Ptk. 207. § (1) bekezdésében rögzített nyilatkozati elv szerint a szavak általánosan elfogadott jelentése alapján az adományszóó és a kedvezményezett kifejezéseket, továbbá a kizárólagosan az adományszóó oldalán nevesített fizetési kötelezettséget nem lehet másként értelmezni, csak úgy, hogy az ügylet ingyenes volt. A szerződést ügyvédi közreműködéssel készítették, amelyből az is következik, hogy ha lett volna mögötte kifejezett ellenszolgáltatás, üzleti megtérülési igény, befektetési jelleg, úgy azt az okiratban rögzítették volna, illetve más, a kölcsönös ellenszolgáltatáshoz illő szerződési formát választottak volna. Az adományszóó rejtett indokának a felek közötti jogviszony megítélése szempontjából nincs jelentősége [rég Ptk. 207. § (5) bekezdés]. Ha a felek közötti szerződés befektetés volt, úgy a szerződésből hiányzik a hozam elszámolására vonatkozó rendelkezés mint lényeges feltétel [rég Ptk. 205. § (2) bekezdés]. A támogatási szerződés sem futamidőt, sem lejáratot, sem

ellenszolgáltatást nem tartalmaz. Az 5. pontja csak arra az esetre írt elő visszafizetési kötelezettséget, amennyiben a támogatási célok meghiúsulnak. Sem a felperesek, sem az alperes nem vitatta, hogy a támogatási szerződésben hivatkozott támogatási célok az alperes oktatási tevékenységével kapcsolatos valódi célok voltak, a támogatási összeget az alperes az adományozóval egyeztetve, az ő irányításával használta fel. Az elsőfokú bíróság a régi Pp. 215. §-a szerint csak az érvényesített követelés megalapozottságát vizsgálhatta. A jogerős ítélet a felek egyező nyilatkozatával ellentétesen változtatta meg az alapjogviszony jogi minősítését anélkül, hogy a támogatási szerződés esetleges színleltségével kapcsolatos tényeloadás, kereseti kérelem vagy bizonyíték rendelkezésre állt volna. A bíróságok a felperesek tényeloadásának következtelenségeit nem megfelelően értékelték, a tényállás egyértelmű előadásának hiányában nem voltak abban a helyzetben, hogy a szerződés vonatkozásában akár a befektetési jelleget, akár a kölcsönt megállapítsák. A jogerős ítélet nem vezette le a befektetési jelleg és a kölcsön jogviszony egymáshoz való viszonyát. A kétféle megközelítés egymást kizárja. Nem egyeztethető össze sem a szerződéses érdekek egyensúlyával, sem a befektetési típusú szerződésekkel kapcsolatban támasztott társadalmi elvárásokkal az az értelmezés, amely szerint a befektetési elem csak sikeres tevékenység esetén alkalmazható, míg a sikertelen befektetés esetén már a kölcsön szabályai irányadóak. A jogerős ítélet indokolása nem tartalmazza, hogy milyen értelmezéssel következne az ügylet visszterhessége a külföldi oktatásfejlesztési projektek anyagi támogatásából. Az elsőfokú bíróság T.L. tanúvallomására hivatkozva azt állapította meg, hogy az adományozó a projektek várható hasznából 10% mértékben részesedett volna. A tanú előadásával szemben a rendelkezésre álló okirat (a támogatási szerződés) ezt nem támasztja alá. A felperesek az ellentételezéssel, az adományozó által remélt megtérüléssel kapcsolatban csupán szóbeli nyilatkozatokra hivatkoztak. Részletes üzleti terv vagy kalkuláció a perben nem merült fel. A százalékos mértékű részesedésre a felpereseknek nem volt tényeloadása, ezért erre a tényre a tanúvallomás nem vehető figyelembe. Az egyébként elfogult tanúk vallomása nem pótolja a felperesi tényeloadást.

- [28] Téves az az értékelés, miszerint a támogatás visszafizetésére irányuló megállapodás a régi Ptk. 240. § (1), (3) és (4) bekezdése szerinti szerződésmódosítás, egyezségi megállapodás volt. A jogerős ítélet nem tartalmazza, miben volt vita a felek között. Komolytalan és az üzlet nagyságrendjéhez képest elfogadhatatlan az a koncepció, hogy a felek csupán néhány személyes egyeztetésen szóban fejezték ki az álláspontjaikat. A célok folyamatos megvalósulása a felek között nem lehetett vitás. Az állítólagos vitás helyzetben a törvény által megkívánt kölcsönös engedmény fogalmilag nem lehet olyan megoldás, amely kizárólagosan az egyik álláspont érvényesülését eredményezi. A perbeli megállapodás az alperes számára 42.692.568 forint többletterhet jelent.
- [29] A jogerős ítélet a támogatás visszafizetésére irányuló megállapodást az alperes részéről tartozáselismerésnek értékelte. Az alperesnek ez esetben módjában állt bizonyítani, hogy a támogatási célok ténylegesen megvalósultak, illetve a szerződés érvénytelen. A perben igazolta a támogatási összeg felhasználását. A támogatási szerződés 5. pontja, valamint a visszafizetési megállapodás érvénytelenségével kapcsolatban is részletes előadást tett, bizonyítási indítvánnyal élt, amelyeket a bíróságok jogszabálysértően hagytak figyelmen kívül.
- [30] Az eljáró bíróságok a támogatási szerződést nem tekintették közérdekű kötelezettségvállalásnak, ezért az alperesnek a régi Ptk. 595. § (1), (3) bekezdésére, 596. § (2) bekezdésére alapított semmisségi kifogását érdemben nem vizsgálták. A közérdekű célt szolgáló támogatási szerződésben a visszafizetési kötelezettség kikötésének jóerkölcsebe ütköző jellegét jogszabálysértő módon nem állapították meg. A felek nyilvánvaló gazdasági érdekeire és az általános gyakorlatának tekinthető hasonló ügyletkötések révén megvalósuló rendszeres gazdálkodási gyakorlatára hivatkozással mellőzték az érdemi vizsgálatot. Ingyenes, ellenérték nélkül vállalt fizetési kötelezettség teljesítése után évekkel később, az adományozó által kifejezetten elvárt, az ő igénye szerint megvalósított, dokumentált és igazolt felhasználás ismeretében az általános társadalmi értékítéletet nyilvánvalóan sérti a már felhasznált adomány teljes összegének és kamatainak visszafizetésére vonatkozó

szerződéses rendelkezés. A támogatási szerződés azon feltétele, amely szerint a támogatás teljes összegét (tehát a felhasznált összeget is) vissza kell fizetni az adományozói célok megvalósulása esetén, jogellenes feltétel [régi Ptk. 228. § (3) bekezdés]. Az érvénytelen kikötés helyébe a régi Ptk. 596. § (2) bekezdése lép. A támogatás visszafizetéséről szóló megállapodás a támogatási szerződés 5. pontjának semmisségéből következően - ugyanazon indokok alapján - szintén semmis. A már teljesített és felhasznált támogatási összeg visszatérítéséről rendelkezik, amely a régi Ptk. 595. § (3) bekezdésébe, 200. § (2) bekezdésébe ütközik, és ellentétes a régi Ptk. 596. § (2) bekezdésével is.

[31] A visszafizetési megállapodás tekintetében a perben az alperes tévedés, megtévesztés, közös téves feltevés címén megtámadási kifogást terjesztett elő. A megállapodás aláírására az adományozó képviselője által adott téves tájékoztatás és az általa szerkesztett irat alapján került sor. A szerződés aláírásának szükségességét magyarázó indokokat az alperesnek nem volt oka megkérdőjelezni. Korábbi hasonló kérdés kapcsán a felek ugyanígy jártak el, és T. L. betartotta az ígéretét, ő maga rendezte tartozásait, az alperesnek nem kellett helytállnia. A jelen esetben az adományozó kötelezettségeivel összefüggésben fennálló átmeneti likviditáshiányára vonatkozó tájékoztatás olyan lényeges körülmény volt, amely a szerződéses akaratot jelentősen befolyásolta. Az utóbb valótlannak bizonyult, illetve betartani nem kívánt tájékoztatás hiányában az alperes nem kötötte volna meg a visszafizetési megállapodást. Mindezek alapján megállapítható a tévedés, megtévesztés vagy közös téves feltevés. A jogerős ítélet a megtévesztést valamely lényeges körülmény tekintetében szándékos tévedésbe ejtésként definiálta. Ez a meghatározás azonban csak részben fedí a régi Ptk. 210. § (4) bekezdésének törvényi tényállását. E jogszabályi rendelkezés ugyanis a szerződéskötésre megtévesztéssel történő rábírást tartalmazza, amely nem az egyes szerződési feltételek (jogok és kötelezettségek) hamis kialakításában érhető tetten, hanem abban, hogy a teljes szerződés megkötése a megtévesztett személy helyzetének kihasználásával történik. A jogszabály a megtévesztést a jogellenes fenyegetéssel együtt szabályozza. E rendszertani elhelyezésből is következik, hogy a megtévesztés a sérelmet szenvedett fél számára nem az egyes szerződéses kikötések esetlegesen téves értelmezéséből ered, hanem olyan külső ráhatásból, amely a más körülmények között egyébként indokolatlan szerződés megkötésére sarkallja. A másodfokú bíróság a szerződés érvényességének a szerződés szövegével történő, azaz az adott kérdés önmagával történő bizonyításának logikai hibájába esett, amely a régi Pp. 206. § (1) bekezdésének sérelmét jelenti.

[32] Az elsőfokú eljárás során az alperes indítványozta dr. V.Z. tanúkenti meghallgatását, akitől az egyeztetések tartalmára nézve bizonyíték volt várható. Kérte továbbá B.Á.K. és Fné Cz. J. tanúkenti kihallgatását is. Az utóbbiak kihallgatását az elsőfokú bíróság arra való hivatkozással mellőzte, hogy őket a nyomozati eljárásban meghallgatták. A támogatási szerződés célja, a célok megvalósítása, a támogatási összeg felhasználása, a visszafizetésről szóló megállapodás keletkezésének körülményei, az adományozó képviselőjének megtévesztő eljárása tekintetében felajánlott tanúbizonyítási indítványokat az eljáró bíróságok a régi Pp. 163. § (1) bekezdésébe ütközően utasították el. Megfosztották az alperest a bizonyítási lehetőségtől. Emellett sérült a közvetlenség elve, a perbeli fegyveregyenlőség elve és az alperesnek az a törvényben biztosított joga, hogy a tanúkhöz közvetlenül kérdéseket intézzon vagy a kérdések feltevését indítványozza. A tanúbizonyítási indítványok elutasítását az eljáró bíróságok közelebből meg nem nevezett gazdasági okokkal is magyarázták, azonban a régi Pp. 121. § (1) bekezdésében rögzített indokolási kötelezettség ellenére nem adták indokát annak, miért és mennyiben előzi meg a per mielőbbi befejezéséhez fűződő érdek a feleknek a tényállás feltárásához és az alperesnek az állításai bizonyításához fűződő törvényes érdekét. Az eljáró bíróságok az alperes vitatása ellenére bizonyíték nélkül tényként fogadták el a felperesek befektetői minőségét, illetve azt, hogy az O. Ltd részére az engedményezési szerződésben hivatkozott jelentős összegű kölcsönöket nyújtottak volna. Nem vizsgálták a felperesek vagyoni helyzetét.

- [33] A jogerős ítélet nem vette figyelembe, hogy az alperes nem minősül a régi Ptk. 685. § c) pontja szerinti gazdálkodó szervezetnek, ekként nem kötelezhető a gazdálkodó szervezetekre irányadó, 8%-kal magasabb mértékű késedelmi kamat megfizetésére. Az eljáró bíróságok ebben a körben az ítéletet nem indokolták. A régi Ptk. 301/A. § (1) és (2) bekezdése alapján az emelt mértékű késedelmi kamat kizárólag gazdálkodó szervezetek közötti szerződések esetén irányadó. Amennyiben a felperesek a követelésüket az engedményezési szerződéssel megszerezték, úgy az engedményezés időpontjában (2012. szeptember 6.) a követelés még nem járt le, ezért az engedményezéssel csak tőkeösszeget szerezhettek, késedelmi kamatkövetelést nem, hiszen az engedményezőnek késedelmi kamatkövetelése nem volt. Az engedményezést követően esedékessé vált követeléshez kapcsolódó késedelmi kamatot már saját jogukon érvényesítették.
- [34] A felperesek felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítélet hatályban tartására irányult. Előadták, hogy a peradatok igazolják, a felek megállapodása arra is kiterjed, hogy a külföldi oktatási projekt megvalósulása esetén a befektetők a projektből befolyt összegből jutalékra, a projekt megvalósulása esetén pedig a támogatás kamatokkal növelt összegének visszatérítésére jogosultak. Az érintettek bírósági és rendőrségi vallomásai is egyhangzóan ezt bizonyítják. A támogatás nem volt közérdekű, mert üzleti megfontolásokon alapult. Amikor nyilvánvalóvá vált a felek számára, hogy az alperes rendelkezésére bocsátott összeg a G. projekt kudarca miatt nem térül meg, egyeztetéseket kezdtek egymással a pénz visszafizetésének feltételeiről. A peradatokból az is kitűnik, hogy a támogatási szerződés keretében biztosított forrást az alperes tulajdonképpen nem a projektre használta fel. Az alperes 2012. február 13-án 15.000.000 forintot visszafizetett, majd 2012. szeptember 6-án a felek megkötötték a támogatás visszafizetéséről szóló megállapodást. Ezek a tények önmagukban is bizonyítékai annak, hogy a támogatást vissza kellett fizetni a projekt megvalósulása esetén. A megállapodás 2. pontjában a felek rögzítették, hogy a korábbi szóbeli és írásbeli nyilatkozataikat, kijelentéseiket visszavonják, módosítják és a megállapodásban foglaltakat tekintik hatályosnak, érvényesnek és magukra nézve kötelezőnek. Ezzel rendezték a támogatás felhasználásával kapcsolatos korábbi vitás kérdéseket, és közös megegyezéssel hatályon kívül helyezték a megállapodással esetlegesen ellentétes korábbi nyilatkozataikat. Mindezt figyelembe véve a megállapodás a régi Ptk. 240. § (3) bekezdése értelmében vett szerződésmódosítás. A régi Ptk. 240. § (4) bekezdésére figyelemmel az alperes nem jogosult az egyezséget tévedésre hivatkozással megtámadni vagy a fizetési kötelezettség elkerülése érdekében utólag azt bizonyítani, hogy a visszafizetési kötelezettség mégsem áll fenn, mert a támogatási cél nem hiúsult meg, vagy ha megvalósult is, a támogatás összege a cél érdekében került felhasználásra. A szerződés jóerkölcsbe ütközése megállapítása során nem a szerződő felek érdeksérelmét, hanem azt kell vizsgálni, hogy maga a jogügylet társadalmilag elítélendő, és ennek nyilvánvalónak kell lennie. Nem ellentétes az általános társadalmi felfogással, hogy az Oberson Ltd azzal a feltétellel nyújtott az alperesnek támogatást, hogy a támogatási cél megvalósulása esetén maga is anyagi haszonra, a cél megvalósulása esetén pedig a támogatás összegének visszafizetésére tart igényt.

A Kúria döntése és jogi indokai

- [35] A régi Pp. 270. § (2) bekezdése a jogerős ítélet felülvizsgálatát jogszabálysértés esetén teszi lehetővé. Az alperes a rendkívüli perorvoslatát megalapozó jogsértést abban határozta meg, hogy az eljáró bíróságok érvényes szerződésen alapuló fizetési kötelezettség hiányában, és követelési jogosultsággal nem rendelkező engedményesek javára marasztalták [rég Pp. 272 § (2) bekezdés]. A Kúria ezért a régi Pp. 275. § (2) bekezdése szerint eljárva ebben a keretben vizsgálta felül a jogerős ítéletet.
- [36] A felülvizsgálat során abból kellett kiindulni, hogy keresetükben a felperesek a támogatás visszafizetéséről szóló megállapodás teljesítését kérték. Az alperes e keresettel szemben a

megállapodásnak a támogatási szerződés 5. pontjában foglaltak érvénytelenségéből következő semmisségére hivatkozott. Másrészt megtámadási kifogással élt tévedés, megtévesztés, közös téves feltevés okán. Állította továbbá, hogy a perben érvényesített követelést a felperesek engedményezéssel nem szerezték meg.

- [37] A felperesek álláspontjával szemben az alperes arra helyesen utalt, hogy a támogatás visszafizetéséről szóló megállapodás nem volt szerződésmódosítás, így egyezségnek sem minősülhetett [régi Ptk. 240. § (1), (3) bekezdés]. A felek abban nem a támogatási szerződés tartalmát vagy a kötelezettségvállalásuk jogcímét változtatták meg, hanem megállapították, hogy az adományozói célok megghiúsultak, és a visszafizetés üteméről, összegéről, kamatairól szóló korábbi megállapodásaikat hatálytalanítva megegyeztek, milyen módon köteles az alperes a támogatás teljes összegét visszafizetni.
- [38] A visszafizetési megállapodás a másodfokú bíróság helytálló megállapítása szerint az alperes tartozáselismerő nyilatkozatát is magában foglalta. A régi Ptk. 242. §-a értelmében a tartozás elismerése a kötelelem megerősítése azzal, hogy az elismerő bizonyíthatja, a tartozás nem áll fenn, bírósági úton nem érvényesíthető vagy érvénytelen a szerződés, amelyből a tartozás keletkezett. A védekezése során ezzel a lehetőséggel élt az alperes. Arra hivatkozott, hogy az elismert tartozása azért nem áll fenn, mert az adományozó a vagyoni szolgáltatás nyújtásával közérdekű célra vállalt kötelezettséget. A másodfokú bíróság ezt a hivatkozást azért nem fogadta el, mert közérdekű kötelezettségvállalás (régi Ptk. 593. §) esetén a vagyoni szolgáltatásnak két, együttes követelménynek kell megfelelnie: ingyenesnek és közérdekűnek kell lennie. A Kúria egyetért a jogerős ítéletben kifejtett azon állásponttal, miszerint a felek 2008. október 10-i megállapodása az 5. pontjában kikötött visszafizetési kötelezettséget és kamatfizetési kötelezettséget figyelembe véve nem ingyenes jogügylet volt. A vagyoni szolgáltatás ingyenességét cáfoló tényként azt is helyesen vette a másodfokú bíróság figyelembe, hogy az alperes 2012. február 13-án 15.000.000 forintot visszafizetett.
- [39] Ingyenesség hiányában a támogatási szerződés nem volt a régi Ptk. 593. §-ában nevesített szerződéssel azonosítható. A felperesek ettől eltérő perbeli nyilatkozatát - amit utóbb megváltoztattak - nem lehetett a régi Pp. 163. § (2) bekezdése alapján értékelni. Beismerni ugyanis csak az ellenféltől származó tényállítást lehet. A beismerés jogra nem vonatkozik, ez különbözteti meg az elismerés intézményétől. A felek a régi Ptk. 200. § (1) bekezdésében foglaltak alapján szabadon állapíthatták meg a megállapodásuk tartalmát. A másodfokú bíróság helyesen minősítette a tartalma szerint a támogatási szerződést. Az alperes álláspontjával ellentétben ezzel nem a felek megállapodásának színleltségét állapította meg, hanem azt döntötte el, hogy a jogviszonyukra nem a régi Ptk. 593-596. §-ait kell alkalmazni. A szerződési feltételek, a perben, valamint a büntetőügyben tett tanúvallomások együttes mérlegelésével helyesen jutott erre a következtetésre.
- [40] A támogatási szerződés 1. pontja tartalmazza, hogy az adományozó egy befektetői csoport közreműködésével kívánja a támogatást nyújtani. Az 5. pontban rögzített szerződési feltétel szerint pedig a támogatás kamatostul visszafizetendő, ha az adományozói célok megghiúsulnak. Az adományozó az alperes által is tudottan a külföldi oktatásfejlesztési projekt megvalósulása esetén hasznot remélt. Ennek az elvárásnak a teljesülésétől függött a felek megállapodása szerint az, hogy keletkezik-e az alperesnek visszafizetési kötelezettsége. Az alperes a perben nem hivatkozott arra, hogy a támogatási szerződés színlelt lenne. Nem állította, hogy a felek akarata arra irányult, hogy azt a szerződést, amely jognyilatkozataik alapján keletkezik, ne kössék meg. Más kérdés, hogy mi a megkötött megállapodás tartalma, és az milyen jogi minősítést eredményez.
- [41] A támogatási szerződés érvénytelenségének annyiban volt jelentősége, hogy az 5. pontjában foglalt szerződési feltétel jogszabályba vagy nyilvánvalóan a jóerkölcsbe ütköző volta a visszafizetési megállapodás érvénytelenségét eredményezhette. Mivel a támogatási szerződés nem minősül közérdekű kötelezettségvállalásnak, ezért nem alkalmazandó rá a régi Ptk. 595. § (1), (3) bekezdése, 596. § (2) bekezdése, ebből következően pedig nem lehet semmis azon oknál fogva, hogy az 5.

pontban rögzített szerződési kikötés nem felel meg e jogszabályi rendelkezéseknek. A felek szabadon köthettek atipikus szerződést. A régi Ptk.-ban nevesített szerződéstől való eltérés miatt a szerződés nem ütközik jogszabályba. Az alperes a támogatási szerződés 5. pontjában foglalt feltételt arra tekintettel látta jogellenesnek és nyilvánvalóan a jóerkölcsbe ütközőnek, hogy egyrészt az adományozó ingyenesen, ellenérték nélkül vállalt fizetési kötelezettséget, másrészt az adomány a célja szerint felhasználásra került. A támogatási szerződés tényleges tartalmához képest ez a jogi következtetése nem helytálló. A már kifejtettek szerint az adományozó nem ellenszolgáltatás nélkül nyújtotta a támogatást, a visszafizetési kötelezettség szempontjából pedig a cél megvalósulását a felek az adományozó oldaláról közelítették meg. Az adományozó a támogatás ellenében részesedni kívánt a haszonból, ezt az adomány cél szerinti felhasználásával az alperes még nem nyújtotta. A másodfokú bíróság ennek alapulvételével helyesen fejtette ki, hogy az 5. pontban foglaltak miatt nem ütköznek nyilvánvalóan a jóerkölcsbe. A támogatási szerződés tartalma tehát nem okozhatta a visszafizetési megállapodás érvénytelenségét.

- [42] A másodfokú bíróság a visszafizetési megállapodás vonatkozásában előterjesztett megtámadási kifogás alaptalanságát is helyesen állapította meg. Az alperes indokbeli tévedésre hivatkozással támadta a szerződést. A Kúria egyetért azzal, hogy a szerződéskötés indokában is lehetséges tévedni, de az alperes ténybelileg mást adott elő. Az előadása szerint nem volt oka kételkedni abban, hogy a támogatás visszafizetéséről szóló okirat aláírására azért került sor, hogy az adományozó átmeneti likviditási gondjai miatt igazolhassa partnerei felé az alperessel való együttműködést; az adományozó képviselője egyértelművé tette, hogy tényleges fizetési kötelezettség annak alapján nem fogja terhelni. Az alperes ezzel azt állította, hogy nem akart szerződést kötni, a nyilatkozatával annak látszatát keltette, hogy közte és az adományozó között szerződés jött létre. Az okiratot szándékosan írta alá, tudatosan nyilatkozott, de a szerződést nem akarta. Az, amit az alperes ekként megjelölt, jogi értelemben nem tévedés, hanem tudatos akarathiany, amely nem megtámadási ok. A támogatási szerződés ezért a megtámadási kifogás eredményeként sem lehetett érvénytelen.
- [43] Az engedményezést illetően az alperes két körülményt hozott fel annak alátámasztására, hogy a felperesek nem szerezték meg a perbeli követelést. Hivatkozott egyrészt a 6 forint összegű számszaki eltérésre, másrészt az engedményező vele szembeni követelésének hiányára. A Kúria álláspontja szerint a támogatás visszafizetéséről szóló megállapodásban, illetőleg az engedményezési szerződés 1. pontjában megjelölt követelés ilyen csekély mértékű eltérése a felperesekre együttesen engedményezett követeléstől az engedményezés érvényességének jogi megítélésére nem hat ki. Azt, hogy eleve nem állt fenn vele szemben követelés, az alperes azzal az okirattal kívánta alátámasztani, amelyben álláspontja szerint az engedményező tévedés miatt visszavonta az engedményező nyilatkozatot. A hivatkozott 2014. április 9-én kelt okirat tartalma azonban nem alkalmas az alperesi állítás bizonyítására. Az okiratban rögzített nyilatkozat a teljesítési utasítás visszavonása, és azt az engedményező nem azzal indokolta, hogy a 210.000.000 forint + kamat összegű engedményezett követelés nem áll fenn, hanem azzal, hogy a követelés nem ilyen mértékben áll fenn. Az okirat anyagi bizonyító ereje szempontjából annak is jelentőséget kellett tulajdonítani, hogy az engedményező két ellentétes tartalmú nyilatkozatot tett. A hivatkozott okirat a benne foglalt nyilatkozat megtételét bizonyítja, a tartalom valóságát azonban nem. A perbeli ellentétes nyilatkozatokból nem lehetett olyan következtetést levonni, hogy a támogató mint engedményező elismerte, nem áll fenn az engedményezett követelés. Az összegben való tévedés okán a felek a támogatás visszafizetéséről szóló megállapodást meg nem támadták, ezért őket az abban foglaltak változatlanul kötik. A teljesítési utasítás újbóli megváltoztatása folytán az engedményező okiratban rögzített összegű követelést az alperes csak az engedményeseknek teljesítheti.
- [44] Az alperesnek az a hivatkozása, miszerint a támogatási összeg szerződésszerűen felhasználásra került, nem volt alkalmas a visszafizetési kötelezettség megdöntésére. A támogatási összeg cél szerinti felhasználása ugyanis nem jelenti egyben az adományozói célok megvalósulását is. Az

utóbbihoz nemcsak a támogatási cél szerinti tevékenységet kellett kifejtteni, szükséges volt az is, hogy e tevékenység haszonnal járjon, ilyen hasznot pedig az alperes nem mutatott ki.

- [45] Az alperes álláspontjával ellentétben a szükséges bizonyítás a perben lefolytatásra került. Az alperes dr. V.Z. tanúval bizonyítani kívánt konkrét tény nem állított. A tanút az elsőfokú eljárás során arra nézve kérte kihallgatni, hogy kitől származott a visszafizetési megállapodás okirata. Arról nem nyilatkozott, hogy az egyeztetések tartalmára nézve a tanú milyen tény tudna bizonyítani. A visszafizetési megállapodás vonatkozásában a tévedés lehetőségét az alperes rektorának személyes előadása zárta ki. B. Á-t és Fné Cz. J-t a büntetőeljárás során kihallgatták tanúként. Vallomásuk szerint nem tudták, hogy mi volt a felek megállapodásával elérni kívánt cél. Úgy nyilatkoztak, hogy azt csak az alperes rektora tudta, mivel az ún. „nagy projekt” az ő hatáskörébe tartozott, azt közvetlenül kezelte.
- [46] A felülvizsgálati kérelemben foglaltakkal a Kúria annyiban értett egyet, hogy a régi Ptk. 301/A. §-át az eljáró bíróságok tévesen alkalmazták. Az alperes nem tartozik a régi Ptk. 685. § c) pontjában meghatározott gazdálkodó szervezetek közé. Az engedményezéssel a felperesekre nem a jogviszony, hanem a követelés szállt át. A késedelmi kamat ezt követően vált esedékessé, így az nem az engedményezés alapján jár. A felperesek és az alperes közötti jogviszonyban fizetendő késedelmi kamatra a régi Ptk. 301. § (1) bekezdése az irányadó. A jogerős ítélet ettől eltérő rendelkezése jogszabálysértő.
- [47] A Kúria mindezekre tekintettel azt állapította meg, hogy a jogerős ítélet a kamatfizetési kötelezettség mértékének meghatározását kivéve a felülvizsgálati kérelemben megjelölt jogszabályokat nem sérti, ezért azt a régi Pp. 275. § (4) bekezdése alapján részben helyezte hatályon kívül, és a kamatfizetési kötelezettség mértéke vonatkozásában az elsőfokú ítéletet megváltoztatva a jogszabályoknak megfelelő határozatot hozott.

Záró rész

- [48] A felülvizsgálati kérelem csak a kamatfizetési kötelezettség mértékére vonatkozóan volt alapos, ezért a felperesek pertárgyértékhez igazodó ügyvédi munkadíjból álló felülvizsgálati eljárási költségének megfizetésére az alperest a régi Pp. 270. § (1) bekezdése folytán alkalmazandó régi Pp. 78. § (1) bekezdése alapján kötelezni kellett. A mérsékelt összegű ügyvédi munkadíjat a Kúria a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (5), (6) bekezdése és 4/A. §-a alapján a kifejtett tevékenység munka- és időigényére figyelemmel állapította meg. A le nem rótt felülvizsgálati eljárási illetéket az alperes illetékmentessége folytán az 1990. évi XCIII. törvény 74. § (3) bekezdése szerint alkalmazandó 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 14. §-a alapján az állam viseli.
- [49] Az ítélet ellen a régi Pp. 271. § (1) bekezdés e) pontja alapján nincs helye felülvizsgálatnak.

Budapest, 2019. október 2.

Dr. Szabó Klára s.k. a tanács elnöke, Dr. Magosi Szilvia s.k. előadó bíró, Dr. Madarász Anna s.k. bíró